

I

(Päätöslauselmat, suositukset ja lausunnot)

PÄÄTÖSLAUSELMAT

ALUEIDEN KOMITEA

AK:N 133. TÄYSISTUNTO, 6.2.2019–7.2.2019

Euroopan alueiden komitean päätöslauselma aiheesta ”Vihapuheen ja viharikosten torjunnasta”

(2019/C 168/01)

EUROOPAN ALUEIDEN KOMITEA (AK)

- on syvästi järkyttynyt ja surullinen Gdąnskin kaupunginjohtajan ja AK:n jäsenen Paweł Adamowiczin murhasta. Paweł Adamowicz oli todellinen eurooppalainen, joka edisti ja puolusti vapauden, yhteisvastuun, demokratian, sosiaalisen osallisuuden ja ihmisarvon kunnioittamisen arvoja.
- ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen.
- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan.
- ottaa huomioon 6. helmikuuta 2019 antamansa lausunnon ”Eurooppalainen lähestymistapa disinformaation torjuntaan verkossa”.
- ottaa huomioon 15. kesäkuuta 2016 antamansa lausunnon ”Radikalisoitumisen ja väkivaltaisen ääriliikeshäntän torjunta: paikallis- ja aluetason ennaltaehkäisykoneismit”.
- ottaa huomioon Euroopan parlamentin 30. tammikuuta 2019 käymän keskustelun aiheesta ”Demokraattisesti valittuihin viranhaltijoihin kohdistuvan vihan ilmapiirin ja fyysisen väkivallan torjuminen”.
- ottaa huomioon rasismin, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen torjumista käsittelevän EU:n korkean tason työryhmän työn.
- ottaa huomioon tarpeen syventää ihmisten kanssa käytävää vuoropuhelua myös paikallis-, alue-, valtio- ja EU-tasolla parhaillaan ja tulevaisuudessa järjestettäviä vaaleja silmällä pitäen.

1. on erittäin huolissaan vihapuheen ja viharikosten lisääntymisestä sekä julkisen keskustelun taantumisesta, mikä on johtanut kaiken tyyppiseen väkivaltaan, ääriliikkeisiin, propagandaan ja suvaitsemattomuuteen Euroopan unionissa (EU) ja haastanut Euroopan yhdentymishankkeen perusperiaatteet. On huolestuttavaa, että kansan valitsema edustajat eri maissa joutuvat epäasianmukaisen vaikuttamisen kohteeksi täyttäessään demokraattista tehtäväänsä. Populismi ja epädemokraattiset voimat haastavat demokratian ja voivat ajan mittaan heikentää sen tapaa toimia.

2. toteaa, että EU perustuu yhteisiin perusarvoihin, joita ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklan mukaisesti ihmisarvon kunnioittaminen ja syrjimättömyys sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 10 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 artiklan mukaisesti sananvapaus.

3. odottaa, että unioni-, jäsenvaltio-, alue- ja paikallistason hallintotahot, tiedotusvälineet, kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, talouden toimijat ja yksittäiset kansalaiset kunnioittavat näitä arvoja, sillä ne ovat keskinäisen luottamuksen ja ymmärtämyksen perusta sekä avoimen ja demokraattisen yhteiskunnan kulmakivi.

4. toteaa, että vihamielinen retoriikka jakaa yhteiskuntaamme, aiheuttaa pelkoa ja radikalisoitumista, halventaa ja epäinhimillistä ihmisiä ja voi johtaa julmiin tekoihin. Se uhkaa tuhota meidän kaikkien yhteisen tavoitteen – moninaisuudessaan yhtenäisen ja vahvan Euroopan, joka vaalii rauhaa ja yhteisiä arvoja.

5. kehottaa kaikkia hallintotasoja ryhtymään toimiin, joiden avulla ehkäistään väkivaltaa, häirintää, vihapuhetta ja viharikoksia ja suojellaan kansalaisia niiltä. Lisäksi komitea pyytää, että toimivan demokratian peruspilareina kaikki poliittiset puolueet pidättäytyisivät käyttämästä vihapuhetta ja propagandaa menetelmänä saavuttaa poliittista etua.
6. toteaa, että koska alue- ja paikallispoliitikot ja etenkin kaupunginjohtajat ja kunnanvaltuutetut ovat lähellä kansalaisia, he voivat joutua muita useammin vihan ja fyysisen väkivallan uhreiksi.
7. toteaa, että alue- ja paikallispoliitikot ovat yhdessä lukuisten paikallisten ja aluekohtaisten aloitteiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa eturintamassa torjuttaessa suvaitsemattomuutta, ja samalla heillä on sekä velvollisuus että vastuu torjua väkivaltaista käyttäytymistä ja vihapuhetta.
8. kehottaa kaikkia EU:n jäsenvaltioita ja kaikkia hallintotasoja investoimaan koulutukseen ja valveuttamaan kansalaisia keskinäisen kunnioituksen tarpeesta sekä vihapuheen ja viharikosten yksittäisille ihmisille, yhteiskunnalle ja demokratialle aiheuttamista vakavista riskeistä.
9. kehottaa edistämään vastuullista internetin käyttöä ja medialukutaitoa, jotta ihmisille ja erityisesti nuorille annetaan tietoa ja valmiuksia havaita vihapuhe ja viharikokset ja torjua niitä verkossa ja sen ulkopuolella.
10. kehottaa kaikkia sosiaalisen median ja internetin alustoja ottamaan kollektiivisen vastuun sananvapauden edistämisestä ja helpottamisesta mutta torjumaan samalla vihapuhetta ja viharikoksia verkossa noudattaen käytännesääntöjä verkossa esiintyvän laittoman vihapuheen torjumiseksi, joista Facebook, Twitter, Microsoft ja YouTube sopivat Euroopan komission kanssa toukokuussa 2016. Komitea kehottaa myös ottamaan käyttöön tehokkaita välineitä anonyymiyden ja valetilien lopettamiseksi ja pimeän verkon valvomiseksi, sillä niitä käytetään useissa tapauksissa radikaalin sisällön levittämiseen.
11. panee merkille verkossa esiintyvän laittoman vihapuheen torjumista koskevien EU:n käytännesääntöjen neljännen arvioinnin, jonka Euroopan komissio esitti 4. helmikuuta 2019. Komitea toteaa, että 72 prosentissa tapauksista asianomaiset tietotekniikkayritykset vastasivat vihapuhetta koskeviin ilmoituksiin poistamalla sisältöä. Samalla komitea pahoittelee, että käyttäjille lähetettävän palautteen aste on pudonnut 65,4 prosenttiin. Näin ollen komitea kehottaa harkitsemaan käytännesääntöjen vapaaehtoisuuteen perustuvan lähestymistavan täydentämistä EU-tason sääntelytoimilla.
12. kannustaa kaikkia hallintotasoja, poliisi-, syyttäjä- ja oikeusviranomaisia sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioita parantamaan yhteistyötä ja yhteistä viestintää vihapuheen ja viharikosten tunnistamiseksi varhaisessa vaiheessa, ryhtymään asianmukaisiin toimiin kyseisten ilmiöiden ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä varmistamaan asianmukaisen tutkinnan, syytetoiminnan, tuomion ja rangaistuksen.
13. pitää välttämättömänä, että jokaiseen jäsenvaltioon perustetaan yhteistyössä EU:n ja alue- ja paikallisviranomaisten kanssa hälytysjärjestelmä tarjoamaan tukea ja ohjausta, jotta tuttavapiiri tai perhe voi hakea nopeasti ja helposti apua, jos ne havaitsevat läheisensä osoittavan kiinnostusta väkivaltaisiin ääriliikkeisiin ja viharikoksiin.
14. kehottaa tukemaan kaikkia vihapuheen ja viharikosten uhreja ja todistajia ja osoittamaan heille solidaarisuutta sekä kannustamaan heitä ilmoittamaan tällaisesta käytöksestä toimivaltaisille viranomaisille, joiden on varmistettava, että uhreja ja todistajia suojellaan. Komitea kehottaa ottamaan käyttöön toimia ja järjestelyjä, joilla tehostetaan rikosoikeusviranomaisten yhteydenpitoa uhreihin, kansalaisyhteiskuntaan ja yhteisöperustaisiin järjestöihin torjuttaessa kyseisiä ilmiöitä.

15. toteaa, että nykyisillä välineillä ei ole kyetty varmistamaan ihmisoikeuksien ja ihmisarvon täyttä suojelua, ja kehottaakin jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä paikallis- ja alueviranomaisten ja EU:n kanssa, jotta laaditaan tehokasta lainsäädäntöä ja tehokkaita välineitä vihapuheen ja viharikosten leviämisen ja viharikoksiin yllyttämisen torjumiseksi toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisesti ⁽¹⁾.

16. antaa puheenjohtajansa tehtäväksi toimittaa tämä päätöslauselma komissiolle, Euroopan parlamentille, neuvostolle, Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle, EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiolle Romanian ja eurooppalaisille puolueperheille.

Bryssel 7. helmikuuta 2019.

Euroopan alueiden komitean

puheenjohtaja

Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽¹⁾ Rasismin, muukalaisvihan ja muiden suvaitsemattomuuden muotojen torjumista käsittelevän EU:n korkean tason työryhmän suuntaviivojen mukaisesti.